



# AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor  
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:  
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche  
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

## NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

## SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home  
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 81 Tuesday, November 1, 1988



## Starši in vzgoja otrok

Evangelij poroča, da so bili Kristusovi učenci nevoljni, ker so se otroci kar naprej zgrinjali okrog Jezusa, in so jih odganjali. Ko je Odrašenik to opazil, je bil nejevoljen in jim je rekel: »Pustite otroke, naj prihajajo k meni, in jim ne branite, kajti takšnim je namenjeno božje kraljestvo. Resnično vam povem: kdor ne sprejme božjega kraljestva kakor otrok, nikakor ne pojde vanj.« In jemal je otroke v naročje, polagal nanje roke in jih blagoslavljal.

Ali se najdejo danes krščanski starši, da ne govorimo o drugih, ki ne pustijo otrokom, da bi Kristusa spoznali in ga vzljubili? Ali se najdejo starši, ki odganjajo svoje otroke od Gospodove mize, ki ne privoščijo otrokom krščanske vzgoje?

### Opozorilo II. vaticanskega koncila

Ko starši v ljubezni in iz ljubezni rode novo osebo, ki je poklicana k rasti in razvijanju, prevzamejo prav s tem tudi nalogo, da tej osebi pomagajo do resnično človeškega življenja. Na to opozarja II. vaticanski koncil, ki pravi: »Ker so starši dali otrokom življenje, jih veže kar največja dolžnost, da otroke vzgajajo; zato je treba priznati, da so prav oni njihovi prvi in glavni vzgojitelji. Njihova vzgojiteljska vloga je tako važna, da jo je silno težko nadomestiti tam, kjer bi manjkala. Naloga staršev je namreč ustvariti družinsko ozračje, ki bo tako prežeto z ljubeznijo in spoštovanjem do Boga in do ljudi, da bo blagodejno vplivala na celotno osebnostno in družbeno vzgojo otrok. Družina je tako prva šola družbenih kreposti, ki so potrebne za vsako družbo.«

Ljubezen staršev ostane ne le studenec, temveč postane duša in s tem vodilo, ki prežema in vodi celotno konkretno vzgojno dejavnost in jo bogati z vrednotami, kakršne so blagost, vztrajnost, dobrota, uslužnost, nesebičnost in požrtvovalnost.

Kljub težavam pri vzgoji, ki so danes postale često še težje, morajo starši z zaupanjem in pogumno oblikovati otroke za bistvene vrednote človeškega življenja. Otroci morajo rasti v primerni svobodi do gmotnih dobrin ter se privaditi na preprost in skromen življenjski slog v prepričanju, da je človek več vreden po tem, kar je, kakor po tem, kar ima.

### Kaj pravi papež Janez Pavel II.

Sv. oče Janez Pavel II. piše: »V družbi, ki jo pretresajo in razdvajajo napetosti in spori kot posledica spopadov med različnimi individualizmi in egoizmi, si morajo otroci pridobiti čut za resnično pravičnost. Samo to daje jamstvo za spoštovanje do osebnega dostojanstva vsakega človeka, predvsem pa čut za resnično ljubezen ter za iskreno skrb in nesebično služenje drugim, zlasti najrevnejšim in najpotrebnejšim.«

Družina je prva in temeljna šola družbenega življenja; kot občestvo ljubezni najde v podarjanju samega sebe zakonitost, ki jo občestvo vodi in mu daje rast. Podarjanje samega sebe, ki je značilno za ljubezen zakoncev, je vzor in

## SPOMINI NA ZNANE IN NEZNANE GROBOVE

PITTSBURGH, Pa. - Ob praznikih VSEH SVETIH in VERNIH DUŠ spomini hite na grobove naših prijateljev in znancev po raznih delih sveta. Škof Rožman je zapisal:

»Naša domača zemlja je orošena z mučeniško krvjo naših bratov in sestra, ki ste jih poznali, z njimi delali, z njimi v cerkev hodili, z njimi živeli. Morali so dati življenje, ker so odklanjali, česar po vesti in svojem prepričanju niso mogli in niso smeli storiti. Zvesti in stanovitni so bili v veri, zato so morali pasti.«

Koliko je grobov, na katerih bo brlela za Verne Duše lučka. Koliko jih je, katerih grobov ne poznamo. A jih toliko bolj nosimo v svojem srcu.

Francoski kardinal Etchegaray je rekel: »Cerkev, ki se ne spominja svojih nedavnih mučencev in ne mučencev sedanjega časa, si ne more prisvajati časti, da je Kristusova Cerkev.«

Ob misli na naše pomorjene prijatelje naj bo tu kratek spomin na nekatere duhovnike. Nadškof Anton Vovk: polit z bencinom in zažgan v Novem mestu 20. jan. 1952. Znani ameriški škof Fulton J. Sheen je na vaticanskem koncilu spoznal nadškofa Vovka in je v svoji knjigi zapisal: »Med škofi, ki so bili iz dežel, kjer vladajo Rdeči, je bil najbolj izrazit jugoslovanski škof, ki so ga komunisti polili z bencinom in zažgali. Njegova postava je bila kot duh, ki hodi med nami.«

Prof. dr. L. Ehrlich: Škof Lenič je o njem pisal v Duhovnem življenju: »V jutru 26. maja 1942 se je profesor Lambert Ehrlich oblečen v oguljeni talar in ogrnjen v prav tako ponošeno pelerino, v spremstvu akademika Rojca, napotil v kapelo nad Ljudskim domom v Ljubljani, kjer je vsak dan maševal za svoje študente. Pobožno in goreče, kakor vsak dan, je opravil sv. daritev. Ko se je vračal domov, so ga čakali najeti morilci, poslani s strani Osvobodilne fronte in izstrelili nanj in na spremljevalca Rojca nekaj strelcev. Obsta se je zgrudila, luža nedolžne krvi se je pomešala s prahom ljubljanske ulice. Ljudje so pritekli, ko so slišali strele, po-

vodilo za tisto nesebično predanost, ki se mora uresničevati med brati in sestrami ter med različnimi rodovi, ki žive skupaj v družini.

Vsakdanje doživljanje občestva ter udeleževanje veselih in bridkih trenutkov v domači hiši, to je najbolj nazorna in najučinkovitejša šola za dejavno, odgovorno in rodovitno vključevanje v širši družbeni prostor.«

In še pravi sv. oče: »Država in Cerkev sta dolžni pomagati staršem, da bodo mogli primerno izvrševati svoje vzgojne naloge. Tako država kot Cerkev morata razvijati in podpirati take ustanove in dejavnosti, kot jih družine upravičeno zahtevajo; pomoč mora ustrezati potrebam družin. Pri tem prav nihče izmed tistih, katerim je v družbi zaupana skrb za šole, ne sme nikoli pozabiti, da je starše Bog sam postavil za prve in poglobitvene vzgojitelje otrok in da je njihova pravica absolutno neodtujljiva.«

### Dolžnosti staršev

Toda ustrezno svojim pravicam imajo starši važno dolžnost, da vzdržujejo po svojih najboljših močeh prisrčne in dejavne stike z učnimi in odgovornimi osebami v šoli.

Ce se v šolah poučujejo ideologije, ki nasprotujejo krš-

(Dalje na str. 4)

kleknili in molili, svoje robce namakali v nedolžno kri. Kakor da so se ponovili časi prvih stoletij z rimskih ulic. Umrli je tako reven, brez denarja, skoro brez obleke. Vse je razdal. Prepričan sem,« piše škof Lenič, »da je med tistimi, ki so svoja oblačila namočili in 'oprani v Jagnjetovi krvi in hodijo za Njim, kamor koli gre', tudi naš veliki misijonski, narodni in verski neutrudni delavec Lambert Ehrlich. Nič se ne čudim, da že slišimo tudi o čudežnih posegih na njegovo priprošnjo.«

Vinko Kastelic, kaplan v Št. Jerneju, je par tednov pred smrtjo zapisal: »Rad bi dal svoje mlado življenje v spravo, da bi tako olajšal in skrajšal trpljenje drugih, tako nedolžnih kakor tudi krivcev. Nedolžnih, ker niso krivi, krivcev pa zato, da bi se spreobrnil... da bi preganjalci božji postali častilci.« Umorjen — verjetno — s krampom na Gorjancih 1. julija 1942.

Janko Komljanec, župnik v Prečni pri Novem mestu, je bil s tremi fanti umorjen 17. junija 1942. Župnik je moral izkopati grob. Nato je vsem trem rekel: »Kratko bo trpljenje — večno bo veselje.« Ko je nato dal blagoslov fantom, je začel moliti. To je razjezilo navzoče komuniste, da je eden odsekal župniku roko v zapestju. To je povedal prečenskemu organistu g. Riglerju bivši partizan, ki je pobegnil od njih.

Franc Nahtigal, župnik v Št. Rupertu, umorjen 18. junija 1942, je pred smrtjo pokleknil in molil: »Moj Bog, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.«

France Kunstelj, domobranski kurat v Teharjih. Pavel Cvetko je pričal 11.8.1945 v taborišču Monigo pred komisijo juristov: »Bil sem zaprt v bunkerju. V deske na senah so bile pritrjene rinke, na katere so bili priklenjeni z rokami in nogami. Ista usoda je zadela tudi mene. Tu sem našel kurata Franceta Kunstlja. Strahotno so ga mučili. Nek partizan se je hvalil, da mu je odsekal obe roki.«

Boris Kerč, domobranski kurat v Teharjih, je fantom pred smrtjo rekel: »Fantje, moja ura je prišla; odpeljali me bodo skupno s častniki.

Lahko si mislite, kaj bo z nami. Bodite trdni v veri. Zaupajte v božjo pomoč, v Marijino varstvo, molite zaupno. Dal vam bom odvezo. Saj sem morda zadnji duhovnik, ki vam daje božji blagoslov.« Kerč je bil morda umorjen prav na prvo obletnico mašniškega posvečenja 11. junija 1945.

14 kuratov — neznanokje umorjeni. Kurat ranjencev Janez Jenko je bil verjetno, kot piše Svobodna Slovenija 11. avg. 1988 o ranjencih — ranjenci izpred ljubljanske vojaške bolnišnice odpeljan na Toško čelo pri Dobrovi, kjer so vse brez sodbe pobili.

Alfonz Jarc, župnik v Dragatušu, je v Črnomlju pred komunističnim sodiščem sodniku zaklical na neke obdobje: »To ni res!« Iz ječe je poslal dopisnico z besedilom: »Kristus je vstal, vstali bomo tudi mi. Tako kot On moramo tudi mi do konca spolniti voljo božjo. Taka naj bo naša velikonočna misel in prošnja, da bi mogli biti dobra 'glina' v rokah božjega Lončarja.«

Tone Duhovnik je bil zaprt v hitlerjanskem taborišču Mauthausen, v Avstriji. Italijanski zdravnik G. M. Germani je pisal: »Kadarkoli bom videl duhovnika ob branju brevirja, se bom spomnil na Antona Duhovnika, ki so ga do krvi pretepli zato, ker je krčevito stiskal svoj brevir na prsih... in tudi, ko se pomika proti krematoriju. Mučenik v trpljenju za svojo vero, domovino in svobodo.«

Bogoslovec Lojze Breznik pred smrtjo na Turjaku: »Na svidenje v nebesih.«

Škof Rožman je med vojno zapisal: »Ni prav nobenega dvoma, da smo v naših pravih mučeniških dobili vzvišene vzornike in prekrasne zglede mučeništva.« Med temi mučeniški je sedaj tudi naš nekrvavi mučenik škof Rožman. V tem času, ko po krivdi komunistov in njihovih nekomunističnih pomočnikov slovenski narod preživlja neverne in težke krize, se v naših prošnjah zatekajmo k našim rajnim v večnosti, da bi tudi po njihovih priprošnjah slovenski narod kmalu doživel urejeno svobodno narodno življenje.

Ob spominu na neznane grobove sredi slovenskih gozdov, naj bo izpisano iz ČRNE MAŠE (str. 179) beseda pesnika Debeljaka:

### KAJ NIMA SLOVENIJA ZA NAS GROBOV?!

O, pokopljite nas, razbite v grob blagoslovljeni! Zdaj smo plen divjih živali; pod trhlimi obrabi se nam gad plazijo, iz votlih oči se nam črv reži, skozi piščali nam rije miš — o kdaj boste dali na naše gnitje — KRIZ?!!

Jože Cvelbar

# Ha-Hec-Hi- Ho-Humor!

## Skuhal ali pogrel MECAN

### LE KAKO BI BREZ MAKSA?

Maks je vsega skupaj bil štirikrat pred sodiščem, odkar je v Ameriki. Prvič je bil tam kot porotnik in je na njega padla dolžnost poročati sodniku, kakšen je bil izid glasovanja. »Gospod sodnik,« je rekel v slabi angleščini, »porotniki smo soglasni, da je obtoženec, ki je ukradel avto — nedolžen.«

Sodnik je sicer zmajeval z glavo, toda kaj je hotel?

Drugič je bil tam kot priča in je trdil, da je na lastne oči videl, kako je sosedov pes ugriznil nekega mimoidočega.

»Pravite, da je to bilo ponoči in sicer nekako trideset čevljev stran. Kako daleč pa lahko vidite ponoči?«

»Dobro se zavedam, da sem pod prisego in kljub temu se ne bojim javno trditi, da imam zelo dobre oči in da ponoči vidim do 400 tisoč kilometrov daleč, brez očal.«

Vsa dvorana je kar osupnila nad tako trditvijo, Maks pa je pojasnil: »Kar v bukve pogledite in boste videli, da je do lune 400 tisoč kilometrov in jaz lahko vidim luno ponoči brez očal...«

Tretjič je bil tam zaradi nekega karambola, kar pa danes ne bomo tukaj pogrevali, ampak bomo kar prešli na četrtič, ko je spet bil tam kot priča.

»Priča Maks, kaj je rekel obtoženec, ko ste ga zalotili pri tatvini?«

»Rekel je, da je pijan.«

Sodnik: »Rad bi vedel njegove točne besede. Ponovite jih natanko tako, kot jih je on izrekel. Saj vendar ni rekel: On je pijan.«

Maks: »Da, tako je rekel.«

Sodnik: »Ne razumete me! Prav njegove besede bi rad slišal. Menda je rekel: 'Jaz sem pijan'.«

Maks: »Bog ne daj, gospod sodnik, kako bi bil rekel kaj takega o vas?«

Državni tožilec: »Ne tako! Saj ne razumete vprašanja. Gospod sodnik misli, ali je obtoženec rekel dobesedno: 'Jaz sem pijan'?«

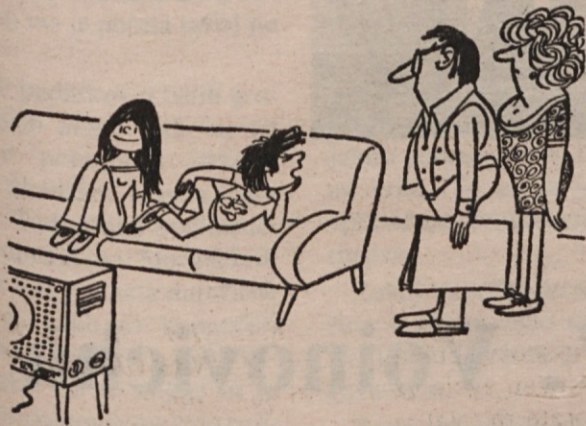
Maks: »Vas niti ne pozna, kaj bi torej rekel kaj takega o vas?«

Zagovornik: »Poslušajte, ljubi Maks, kaj vas bom jaz vprašal: Slavno sodišče bi rado izvedelo natančne obtoženeve besede. Če govori o sebi, vendar ne pravi: on ali mi ali ti. Zdaj ste menda pač razumeli in vprašam vas torej kot zapriseženo pričo, ali je obtoženi rekel: 'jaz sem pijan'?«

Maks: »Ne, ni tega rekel. Vi imate sicer rdeč nos, pa o vas ni obtoženec rekel ničesar. Kaj pa mislite? Če namerava kdo kaj ukrasti, vendar zaradi tega še ne bo trdil, da je vse sodišče pijano...«

Mlad Jud se je hotel dati krstiti. Rabin mu je ugovarjal in dejal, da se oče, ko to zve, obrne še v grobu.

»No, no,« odgovori mladenič, »to se bo vse zopet poravnalo, kajti čez nekaj dni se da krstiti tudi moj brat, in oče se spet obrne na tisto stran, na kateri leži sedaj.«



Ce vama spored ni všeč, gresta lahko tudi spat.

Janezek pride k mami in toži: »Ati mi je dal eno okrog ušes.«

Ta trenutek stopi v kuhinjo oče in zakriči: »Ne laži, smrkvavec, sicer boš dobil še eno!«

»Včeraj sem bila na koncertu.«

»No in, kako je bilo?«

»Kar v redu. Le glasbenikov je bilo preveč in je moral dirigent cel večer stati.«

## Slovenija in njene sedanje stiske

*Ta članek je izšel v Kat. glasu v Gorici 13. okt. in je glede na dogodke, ki so mu sledili, nekako zastare! Kljub temu pa ponuja zajeten pogled na dogodke v Sloveniji in SFRJ naših zamejskih sorojakov in ga zato posredujem v celoti. Članek ni podpisan, objavljen pa je bil na prvi strani. Ur.*

Do nedavna so v Jugoslaviji govorili o »slovenskem sindromu«. Ta beseda je posebno odmevala v srbskem tisku in na televiziji. »Sindrom« pomeni skupek pojavov. Gre torej za »posebnosti Slovenije«, ki so vzbujale in še vzbujajo odpor v jugoslovanski javnosti.

### Skupna programska jedra

Začelo se je pred leti, ko so prišli na dan s »skupnimi programskimi jedri«. To je z enotnim učnim programom za osnovne in srednje šole, ki naj bi bil enoten za vso državo. V teh jedrih so Slovenci videli napad na svojo narodno kulturo, narodno zavest, vzgojo in pot v državni centralizem.

To je bilo v letih 1982 in 1983. Enodušno se je takrat vsa slovenska javnost uprla. Začeli so pisatelji in kulturniki, njim so morali pritegniti tudi politiki. Zavoljo tega so začeli dolžiti Slovence nacionalizma in šovinizma. To je bil prvi razkorak med Slovenijo in ostalo jugoslovansko družbo, zlasti srbsko.

### Liberalizacija slovenske družbe

»Slovenski sindrom« je postal še bolj grozeč, ko se je Slovenija vedno bolj liberalizirala, se odpirala v civilno družbo in demokracijo. Sredi letošnjega poletja je pariški Le Monde pisal:

»Mala Slovenija je odločena nadaljevati svoj proces ekonomske in politične demokracije, tudi če to ni všeč drugim, bolj togim republikam socialistične Jugoslavije. Jezik mladih sindikalistov — piše dalje omenjeni dnevnik — je skoraj socialdemokratski. Človek bi mislil, da je kje v Skandinaviji: ta veter reforme in prenove, spodbujan z vrha ZK Slovenije in SZDL, od Milana Kučana in Jožeta Smoleta, socializem po meri človeka, ta slovenska pomlad, ki se močno spogleduje z nekaterimi socialdemokratskimi idejami, vzbuja nezaupanje v drugih republikah, ker ne zaupajo ljubljanskim liberalcem.«

### Proces proti Janši in tovarišem

V sredo teh prenovitvenih gibanj v Sloveniji trešči znani proces zoper Janšo, Borštnerja in ostala dva časnikarja. Oddolžili so jih »izdaje vojaških tajnosti«.

Toda slovenska javnost je takoj uvidela, da gre za politično zadevo, za poskus ustraševati Slovence. Poleg tega so videli tudi napad na suverenost slovenske socialistične republike, saj so v mirnem času civilne osebe postavili pred vojaško sodišče, jim sodili v srbohrvaškem jeziku in jim

niso dali civilnih zagovornikov.

Od tod mirne manifestacije v času procesa pred poslopjem sodišča in na koncu veličastna kulturno-narodna manifestacija na Trgu Revolucije oz. na starem Kongresnem trgu.

Vemo, da so bili vsi štirje obtoženi obsojeni. Vložili so pa pritožbo na vrhovno sodišče v Beogradu. To bi bilo moralo o zadevi razpravljati, a so razpravo odložili.

Za kaj je šlo pri tem dokumentu? V javnost vsebina dokumenta ni še prišla, vendar iz pisanja časopisov in revij bi človek sklepal, da je šlo za pobudo vojske, naj bi se v Sloveniji uvedlo izredno stanje. V takem primeru bi vojska prevzela oblast v svoje roke.

Jugoslovanska »ljudska« armada je hotela s takim dejanjem zaustaviti demokratični proces v Sloveniji ter se tudi maščevati nad slovenskimi časnikarji, ki so v reviji »Mladina« odkrivali nečedne posle najvišjih komandantov in si sploh upali kritizirati armado. Vse to je vojski sedaj spodletelo prav zaradi »izdaje tajnih vojaških dokumentov«.

### Napadi na slovensko politično vodstvo

Srbi bi pa ne bili Srbi, če bi v takih dogajanjih v Sloveniji ne videli »kontrarevolucije«. Zgoraj omenjeni francoski dnevnik piše nadalje:

»Protislovensko razpoloženje spodbujajo predvsem sredstva obveščanja, predvsem beograjska, v katerih govorijo včasih o kontrarevoluciji in oportunistu. Jasno je, da si v srbskih komunističnih krogih želijo okrepitev zveznih oblasti, kar bi avtomatično pomenilo omejitev pravic republik in s tem Slovenije. Slovenci so navajeni na kritiko, so pa tudi



### V BLAG SPOMIN

TRIINDVAJSETE OBLETNICE  
SMRTI NAŠEGA LJUBLJENEGA,  
NEPOZABNEGA SOPROGA,  
OČETA, STAREGA OČETA,  
PRASTAREGA OČETA IN TASTA

### Emanuela Grasselli

ki nas je za vedno zapustil  
dne 2. novembra 1965.

Gospod, daruj mu mir,  
naj večna luč mu sveti,  
ker si dobrote vir,  
uživa raj naj sveti.

Žalujoci:

soproga SILVA  
sin Dr. ROBERT  
hčerki:

ERIKA por. ing. BAJUK,  
ELEANORA por. Dr. GRUNES  
snaha, zetje, vnuki, vnukinja in  
pravnukinje ter ostalo sorodstvo.  
Cleveland, O., 1. novembra 1988.

nacionalisti in branijo svojo kulturo, jezik in gospodarstvo, ne da bi zaradi tega bili separatisti. Resnega gibanja te vrste ni.«

Kljub temu v jugoslovanskih in posebno v beograjskih sredstvih javnega obveščanja ne nehajo napadati in blatiti slovenskih politikov in časnikarjev. Vse jim pride prav, resnice polresnice in laži. Ena sama cvetka, ki se tiče nas zamejskih Slovencev.

Član predsedstva SZDL Črne gore Nenad Bučin je na neki seji omenjene organizacije izjavil: »Veste morda, da je jugoslovanska vlada svoj čas plačevala vsakemu Slovincu v zamejstvu za to, da se ni preselil v domovino? S tem se je širil slovenski kulturni prostor, kar je dobro za Slovenijo in Jugoslavijo. Vendar je kdo Srbom, Črnogorcem, Romom in drugim na Kosovu rekel: Tu imate denar, ostanite tu, varujte Jugoslavijo?« (Delo, 21. sept. 1988).

Takšna in podobna je srbska gonja zoper Slovence in Slovenijo. Zadnjič smo zapisali, da so vsa beograjska sredstva javnega obveščanja v službi Slobodana Miloševića in s tem v službi srbskega hegemonizma. Zgornja cvetka je več kot dokaz za to.

### Izbruhi srbskega nacionalizma

Ta srbski hegemonizem in Miloševićevo »führerstvo« sta dosegla nov višek pretekli teden (prvi teden v oktobru, op. ur.). Najprej so organizirali velikanski miting v Novem Sadu v Vojvodini; prišlo je z vseh strani sto tisoč Srbov. Zahtevali so in dosegli odstop celotnega partijskega vodstva Vojvodine in sicer zaradi tega, ker nekateri člani vodstva niso dali absolutne podpore »ugogim« Srbom in Črnogorcem na Kosovu.

Nekaj dni nato so z nekim postopanjem hoteli doseči odstop partijskega vodstva v Črni gori. Tu jim ni šlo vse po zamisli, kajti milica je nastopala zoper zborovanje in jih v Titogradu razgnala. Prišlo je pač do tega, naj bi vsi, ki ne soglašajo z Miloševićem, morali vstran.

Tako se ta novi »Führer« osvaja postojanko za postojanko tam na jugu. Ostaja mu še Makedonija in Bosna s Hercegovino. Hrvatska je za sedaj mirna, vendar na povabilo Hrvatov, naj se udeležujejo mitingov, se nobeno mesto ni odzvalo.

V nedeljo 9. oktobra zvečer je po radiu in televiziji spregovoril Raif Dizdarevič, predsednik predsedstva, tj. predsednik države. V svojem govoru je pozval k pameti in mirnemu reševanju sporov v soglasju z zakoni in ustavo, sicer bo potrebno seči po vojaških ukrepih. Sicer pa so na mitingu v Novem Sadu in v Titogradu že bili spopadi s policijo in so bili ranjeni na obeh straneh.

### Slovenci pozivajo k treznosti

Slovenci skušajo še vedno ohraniti mirno kri in apelirajo na pamet in na demokratični

(Dalje na str. 4)

## O, da zmerom bil bi oktober !!!

NEW YORK, N.Y. - Še pet dni, ko te vrstice pišem, in za nami bo letošnji oktober. Mesec, ki mi je kot kronistu slovenskega sv. Cirila na Osmi omilil prečesto tarnanje nad življenjem tukajšnje srenje, katera ima svoje narodno središče prav v tej cerkvi brez zvonika.

Prav v tem končujočem se mesecu sem lahko ugotavljal, da poleg slovenske maše pri sv. Cirilu nam mora pomagati še neko drugo dogajanje, ki prevzame vlogo zvona, da naše ljudi skliče.

Nič ne bo napačnega, če grem spet skozi oktobrska dogajanja. Začnem naj s prvo nedeljo, katere nisem vpisal v prejšnji kroniški zapis. Življenje v našem verskem in narodnem središču smo začeli z jutranjo slovensko mašo ob osmih. Bila je spet po treh mesecih počitnic obhajilna nedelja Društva Najsv. Imena. Udeležba je bila zelo pičla, vendar maša lepa, ker je na kor prišla naša hrvaška prijateljica Ozana. Orgle so zadonele, njen glas je napolnil praznino cerkve, ko nam je z glasovi ga. Arnežev, Helene in Karla Klesina dal kar čeden glasovni kvartet.

Po maši smo šli na kavico, kot te zdaj povsod na Slovenskem zmerom vabijo in ne samo zjutraj. Poprej, pred zadnjo vojno, so bolj vabili na »en kozarček« ali na »ta kratkega«. (Mali preblisk mojega zadnjega obiska očetnjave!)

Torej, zbrali smo se le maloštevilni »holinajmovci« na svojem prvem sestanku društvenega novega leta. Za nas se leto začne kot za šolarje, ker pa smo že odrasli, zato mesec dni pozneje.

Na četrto nedeljo oktobrsko je bil spet med nami č.g. Alojzij Jenko. Vrnil se je iz Clevelanda v New York. Hvala Bogu! Na sestankih DNIJ bo spet njegova duhovna misel, česar smo pogrešali, odkar je odšel iz naše sredine.

Na tem sestanku nam je spet govoril koroški rojak, avstrijski diplomatski zastopnik pri Združenih narodih, dr. Zdravko Inzko. V svoji pripovedi je ostal pri tej mednarodni ustanovi. Nanizal nam je nekaj teženj in poskusov te organizacije v naporih za ohranitev svetovnega miru. Seveda je nam pri tem razložil ustroj njenega

aparata, ki bo morda dosegel nekaj več kot doslej, ko bodo odločujoče velesile prišle do večjega medsebojnega zaupanja. To bi lahko pripeljalo do neke smiselne razorožitve sveta. Po mojem je tu še zmerom glavni problem človek s svojo neukročeno naturo, kar se odraža tudi v politiki držav in celo v delovanju njihovih ideologij. Vprašanje je, kdaj bomo zares premagali to svojo naturo z močjo duha, ki je v nas, in na katerega prečesto pozabljam. Zato je tudi letošnja ameriška volilna kampanja grda in surova.

Medtem ko smo mi bili pri kavici in govorjenju, so se naši mali zbrali v farovžu pri uri slovenskega pouka. Seveda z njimi pridejo tudi starši, med njimi Nejče Zupan. In tako so pri deseti maši spet orgle pele in petje je spet bilo. V cerkvi naši pa več slovenskih vernikov, kar mi je potrjevalo mojo domnevo, da bi z malim naporom lahko pri sv. Cirilu imeli še zmerom čedne nedelje poleg tistih lepih, ko se nas zbere, da svojo narodno cerkvo na Njujorškem posedemo.

O drugi nedelji sem kar dosti napisal zaradi popoldanske poročne maše Anke Babnikove. Prva maša ob osmih ni bila slovenska, ker so bili v cerkvi samo trije neslovinci. Ob desetih je bila, rekel bi, intimna maša Prelogove družine. Brala se je za pokojnega moža njihove hčerke Marjance, ki je po težki usodi komaj leto dni po poroki v avtomobilski nesreči izgubila moža. Poleg Prelogovih sta bila v cerkvi še Klesinovi in jaz, na koru pa Ozana, ki je pobogatila to Gospodovo daritev, ob kateri smo premišljevali zastrtost našega življenja, ko je naša molitvena misel bila ob Marjanci Prelogovi.

Tej žalostni nedelji dopoldne in veseli ter lepi popoldne pri sv. Cirilu je spet sledila tretja mesečna nedelja, ki je nedelja naših »prosvetarjev«. In to je življenjska nedelja naše slovenske skupnosti na Njujorškem. V meso in kri je prišlo našim ljudem, da na tretjo mesečno nedeljo le v večjem številu pohite v domačo cerkev. Tako je bila cerkev lepo posejena in dvorana pozneje zasedena.

Zvonovcev iz soseščine, ki so prihajali redno med nas na oktobrsko ali novembrsko ne-

deljo, ni bilo. Program je bil pester, razgibajo ga tudi naši maloštevilni otroci, ker nimamo veliko mladih družin. Vendar toliko, da je naše življenjsko jedro še opazno. Tokrat smo slišali kar nekam potrebno zgodbo o Kočevarjih, ki so na Slovenskem živeli med nami kot zgodovinski dokaz, kako redko so naši predniki posedli našo zemljo, da je v fevdalni dobi lahko grof, to seveda nemški, dal naši zemlji ta tuj vselek, ki nam je v Hitlerjevem času povzročil veliko hudega.

Ko ob opisu te življenjske nedelje pri sv. Cirilu vzamem v roko cerkveno oznanilo tega dne, berem tole:

»V soboto, 12. novembra, bo naša vsakoletna družbena prirediteljska VINSKA TRGATEV. Prejeli ste pismo. Komur je mar naša slovenska cerkev in naše narodno središče, bo prejeto pismo zares upošteval.«

Torej na ta novembrski sobotni večer se bomo njujorški slovenski srenjčani spet zbrali v veselosti naše narodne tradicije, tokrat v nam vsem poznani dvorani na vogalu Forest in Summerfielda v Ridgewoodu, da moralno in gmotno podpremo svojo farno cerkev. Pred leti smo to dvorano, ki je večja od naše cerkvene, napolnili do zmogljivosti. Skušajmo to doseči tudi letos.

(dalje na str. 7)

## Slovenija in njene sedanje stiske

(nadaljevanje s str. 3)

razgovor. V znak dobre volje in v dokaz, da Slovenci nimajo nič proti armadi, so ob dnevu vojaške prisege letošnjih rekrutov pripravili prijateljski piknik v Ljubljani za vse rekrute in njihove domače. Na pikniku se je pojavila tudi ljubljanska županja ter general Ivo Tominc.

### Solidarnost Slovenije s Črno goro

Slovensko politično vodstvo je na seji predsedstva centralnega komiteja slovenske KP poslalo enakemu komiteju Črne gore posebno pismo, v katerem je rečeno, da »ne pristajamo na prakso, po kateri se nezadovoljstvo in negotovost ljudi zlorablja za napade na moralno celovitost človeka. Uveljavljajo se metode, ki ne dopuščajo, da se ugotovi, kaj je resnica in kaj laž. Podpiramo zato komuniste Črne gore v njihovem boju zoper pritisk, ki s pozicij srbskega nacionalizma zanikajo narodnostno istovetnost črnogorskega ljudstva ter ogrožajo suverenost SR Črne gore. Podpiramo tudi predsedstvo centralnega komiteja, ki se je uprlo poskusom, da se nezadovoljstvo delavcev z njih družbenim in človeškim položajem izrabi za napade na zakonite ustanove te republike.«

S tem branimo tudi pravico vsakega naroda, vključno slovenskega, da izhajajoč iz svojih suverenih pravic, odloča o svoji usodi in skupaj z drugimi narodi in narodnostmi o usodi SFR Jugoslavije. Storitimo moramo vse, da se ustalijo razmere na Kosovu, vrne zaupanje med tamkajšnje ljudi, ne glede h kateremu narodu pripadajo, da se vrne mir v ta najmanj razviti del naše skupnosti. Odločno se bomo postavili proti robu rušilnim silam, silam brezsumja, ki bi rade pahnile našo družbo v prepad, in s potiskanjem ljudi na ulice, z nasiljem pisale bodočo tragično zgodovino naše prihodnosti.«

## MALI OGLASI

### JANITOR NEEDED

For Collinwood Slovenian Home on Holmes Ave. Call 681-6649.

(80-81)

### Cleaning Person Needed

1 day a week. E. 30th & Payne Ave. Call 621-3522.

(80-81)

### Office Space

600 to 700 sq. ft. Inquire at 6125 St. Clair Ave.

Call 431-7463.

(78-85)

## SLOVENCİ V OHİU!

### IZVOLITE



## Georgea V. Voinovicha

### V U.S. SENAT

Paid for by Slovenian-American Republican Club of New York  
Sergej Delaj, Treasurer, 11 Laurel St., Floral Park, NY 11001

## Starši in vzgoja otrok

(nadaljevanje s str. 2)

čanskemu verovanju, mora družina skupno z drugimi družinami z vso močjo in modrostjo pomagati mladostnikom, da se ne bodo odtujili veri. V tem primeru potrebuje družina posebno pomoč dušnih pastirjev, ki ne smejo pozabiti, da imajo starši nedotakljivo pravico zaupati svoje otroke cerkveni skupnosti.

Pred očmi imejmo šole, v katerih se profesorji in učitelji trudijo, da bi dijakom in učencem pomagali na poti življenja in v rasti za boljšo bodočnost.

Kaj naj torej še rečem? Bodite marljivi! Izkoristite čas, ki ga imate na voljo in ki se ne vrne več. Kar je zamujeno, ostane zamujeno. Prepričan sem, da se vsi profesorji in učitelji zavedajo težav, s katerimi se bodo srečali, in da se zavedajo tudi svoje odgovornosti. Starši pa podpirajte njihovo delo. Iskreno in odgovorno!

Lojze Škerl (Kat. glas., 13.10.1988)

# Kanadska Domovina

## PARTIZAN NEKOLIKO DRUGAČE

TORONTO, Ont. - To je naslov knjige, ki jo je izdala letos založba Ozborja v Mariboru, napisal jo je pa jezuit Franc Cerar. V »Ognjišču« in »Družini« sta bili v juliju oceni te knjige. In čeprav sta obe oceni precej prizanesljivi, je mogoče videti tudi razočaranje nad vsebino knjige.

Ognjišče pravi: »Ta mož odprtega srca in širokega nasmeha zdaj prihaja med slovenske bralce s to knjigo, ki mnogim — nekaterim iz takšnega, drugim iz drugačnega razloga — ne bo všeč.«

V Družini z dne 3. julija je pa zapisano: »Njegovim sodbam, ki so sicer zelo trezne in umirjene, ne bodo pritegnili prav vsi, zlasti tisti, ki so jih doživljali v tem ali onem toku.«

Že iz teh stavkov se razbere, da ima zgoraj omenjena knjiga nekaj spornega. Ko sem knjigo prebrala, sem se vprašala, le kaj je ta pater pravzaprav hotel povedati v njej?

Knjiga ima tri dele: Gimnazijec, Partizan, Jezuit. Prva dva dela se mi zdita precej nejasna, tu in tam tudi partizansko pobarvana. Naj navedem, kar je med drugim zapisano (str. 15): »Partizani so bili Slovenci, ki so šli v gozdove, da bi se z orožjem borili proti okupatorju. Osvobodilna fronta je bila organizacija, ki je v ljudeh prebujala narodno zavest in jih pripravljala na boj in svobodo.«

Ta trditev pač ne bo držala. Dovolj je dokazov, kako so partizani pobijali Slovence vseh starosti in poklicev. In vsi, ki smo preživeli tiste čase, tudi vemo, da so uničevali slovenski narod in sodelovali z okupatorjem. Točno in jasno sliko o tistih dogodkih imajo knjige: Pravi obraz Osvobodilne fronte, ki je izšla v treh zvezkih v Buenos Airesu l. 1972 in 1973. Te knjige opisujejo delo partije med okupacijo in kaj vse je počela takoj po vojni.

Dosti podatkov o tistih groznih časih imajo tudi vse tri knjige pokojnega dekana Matije Škerbeca: Krivda rdeče fronte. Tudi knjigi Stalinistična revolucija na Slovenskem in Črne bukve imata množične podatke, kako so komunisti rovarili in pobijali v tistih časih. Tako vse te knjige in še druge popolnoma ovržejo trditve, zapisano na str. 15.

Č.g. Cerar je na str. 21 zapisal: »Eni in drugi so se borili za oblast.« Kdor je ali bo prebral pravkar omenjeno knjigo in je po deželi živel v tistih medvojnih letih, točno ve, da so bili le komunisti tisti, ki so naredili vse, da so prišli do oblasti. Žrtev je nešteto. O tem pričajo Kočevski Rog, Jelendol, Mozelj, Teharje in gozdne jame po Sloveniji.

Pisateljeva resnicoljubnost pa odseva iz naslednjih vrstic (str. 53): »Bo kdaj razkrito, kaj vse se je dogajalo na samotnih gozdnih jajah pod krošnjami mogočnih dreves, na dnu kraških kotanj? Debla in skale molčijo, jeziki tudi.« Verjetno je marsikaj sam videl in tako s temi besedami sam ovrže, kar je zapisal v začetku knjige.

Pohvale vredno je, da je omenil umor bana dr. Marka Natlačena in jasno pove, da ga je ubila Osvobodilna fronta (str.). Dobri so tudi odlomki iz Črnih bukev, iz katerih se jasno vidi, kaj vse je počejala Osvobodilna fronta med vojno v Ljubljanski pokrajini.

Po nekaj straneh beremo pa spet pohvalo partiji (str. 67): »Borila se je in dvignila narod v boj proti okupatorju.« To spet ne drži. Saj naš ban ni bil noben okupator in ne toliko tisočev pomorjenih slovenskih ljudi.

Zelo nazorno pa je ta pater razložil, kako je partija spreminjala ljudi na svojih tečajih (str. 69, 70): »Izgubili so vsaj del poprejšnje človeške toplote, domačnosti in neposrednosti. Kar služi partiji, je vedno dobro. Človek je toliko vreden, kolikor je predan partiji; če partiji koristi laž, postane laž resnica.«

V knjigi tudi zelo lepo govori o molitvi rožnega venca, ki mu je pomagala skozi težave tistih let med partizani (str. 88).

Ne morem pa razumeti, zakaj postavlja v tako slabo luč Ušeničnika in njegova dela (str. 95). Resnico pa vidim v besedah (str. 108): »Osvobodilni fronti ni šlo v prvi vrsti za osvoboditev, ampak za uveljavljanje komunizma. Če bi ji šlo prvenstveno za svobodo, moje versko prepričanje ne bi nikogar motilo.« S tem besedami torej spet ovrže lastno trditev na str. 15.

Poglavje »Pijanost zmage« nekam čudno opravičuje pokolje domobrancev v Kočevskem Rogu. To ni bila »pijanost zmage«, to so bili ukazi od vrha. To poglavje preveč opravičuje komunistično zverinstvo.

Zakaj ni prišel do nobenega čina v vojski, lepo razloži na str. 114-115. Vzrok je bila njegova vera.

Tretji del knjige ima več jasnosti. Lepo opisuje svoje življenje kot jezuit. Ima tudi zanimivo zgodbo o človeku, ki je vozil mariborskega škofa Držečnika po birmah (str. 127-128). Tega vozača so namreč klicali na upravo za notranje zadeve in ga vprašali, zakaj vozi škofa. Človek se je hitro znašel in se branil s tem, da se škof vozi tudi z vlakom. Dejal je: »Če države ni sram, da pre-

(dalje na str. 6)

## Kriza v Jugoslaviji se bliža svojemu vrhuncu

TORONTO, Ont. - Dogodki, ki so se pretekli mesec odigrali v Jugoslaviji, so v prvi vrsti posledica dolgoletne gospodarske stagnacije in neizbežnega propadanja socialističnega gospodarjenja, ki je s svojo centralistično partijsko kontrolo omejeval razmah posameznih privatnih podjetij in inovacij v gospodarskem sektorju, ki je nujno potrebno, če bi Jugoslavija hotela na svetovnem tržišču uveljaviti svoje produkte in vsaj delno konkurirati državam s svobodno ekonomijo.

Nekateri (po moje predčasnno) že delajo križe čez Jugoslavijo, češ, da je jugoslovanska federacija prišla do svojega konca in da iz polomije, ki v Jugoslaviji danes vlada, ni več izhoda. Masovne demonstracije v Vojvodini so prisilile partijske voditelje, da so do zadnjega odstopili. V Črni gori demonstrantom ni uspelo, da bi dosegli sličen izid. Tudi na Kosovem demonstracije niso imele zaželjenega uspeha.

Na zasedanju centralnega komiteja ZKJ so iz politbiroja izločili le enega člana po izglasovani nezaupnici, dočim so štirje člani sami dali ostavko, med temi Slovenec Franc Štinc. Srbski partijski šef Milošević, ki je težave na Kosovu izrabil v svoje politične mahinacije (postal bi rad drugi Tito), je med Srbi sprožil naval nacionalizma, ki pa je še vedno vklenjen v titoizem in leninizem. Po tem se da sklepati, da se gre tu predvsem za dominantno vlogo srbske partije v jugoslovanski federaciji in za popolnejši centralizem. Trenutno so zavrli Miloševićeve poskuse, s tem pa ni rečeno, da so odpravili krizo, ki bo v vsakim novim mesecem postajala bolj očitna in nevarnejša.

Predsednik jugoslovanske republike Dizdarević je že zagrozil, da bo vzpostavil »obsedno stanje«, če se nemiri ne bodo končali. Po moje bo do tega slej ali prej prišlo. Že nekajkrat sem zapisal in česar se bojim, da bo vojska prevzela oblast. V intervjuju z dopisnikom beograjske Borbe, je general-poročnik Simeon Bunčić ostro napadel politike, češ, da rušijo enotnost jugoslovanskih narodov in so povzročili spor med CK ZKJ in predsedstvom, ki da lahko ima tragične posledice. (CK ZKJ ima 165 članov, predsedstvo pa 23). Tudi jugoslovanska poročevalna agencija Tanjug — ki se smatra za neodvisno poročevalno agencijo — je ostro napadla komunistično elito, da je pripeljala deželo »na rob propada« in prisilila ljudi, da v vrstah čakajo na črn kruh.

Vse to domači in tuji analitiki smatrajo za smrtne krče, jaz osebno pa še nisem pripravljen te sodbe sprejeti kot povod za

izdajo smrtnega lista. Veliko hujših stvari se bo morali v Jugoslaviji zgoditi, predno se bodo narodi Jugoslavije rešili komunizma. Pri tem ne izključujem ponovne revolucije. Po novjših vesteh se Albanci oborožujejo, vlada pa pošilja nove čete v pokrajino Kosovo.

Že v francoski revoluciji se je izkazalo, da »revolucije žre svoje otroke«. To se je izkazalo za resnično v Sovjetski zvezi v času vlade Stalina, in se izkazuje tudi v Jugoslaviji, kjer pa kriza še ni dosegla svoj vrhunec. Ko bo do tega prišlo, bodo ostanki stalinizma, ki so ga Tito in njegovi v Moskvi izšolani partijski sodrugi kot kugo zanesli v Jugoslavijo v času tuje okupacije, z istimi metodami, ki so jih uporabljali v teku svoje krvave revolucije, uporabili, da bi se za vsako ceno obdržali na oblasti. Če jim bo uspelo, je seveda drugo vprašanje. Čas in dolgoletno in počasno demokratiziranje jugoslovanske družbe ni več naklonjen. Resnične ali navidezne spremembe v Sovjetski zvezi, v Poljski, v baltskih državah in na splošno v deželah z marksističnimi režimi in socialistično ekonomijo, so dokaj jasen izraz za to.

Čeprav je stara komunistična garda v veliki večini že pomrla, je novim generacijam dala svoj pečat, katerega se ne bo dalo kar tako čez noč odpraviti. Demonstranti v Vojvodini, Črni gori in drugod so nosili Titove slike, pri tem pa se ne zavedajo, da je bil prav Tito tisti, ki je Jugoslavijo zadolžil čez glavo in povzročil sedanjost gospodarsko krizo, ki je nenadoma zadobila še politični, moralni in nacionalni prizvok. Do zdaj so se Titove herojske osebnosti v zvezi z današnjo polomijo dotaknili le posamezni ekonomisti, pa še ti s silno milo kritiko. Ljudstvo doma še vedno veruje v do-

### Štiridesetletnica...

TORONTO, Ont. — V soboto, 19. novembra, se bo slovensko praznovala štiridesetletnica prihoda prvih slovenskih beguncev v Kanado. Jubilejni banket pripravlja poseben odbor prvih povojnih naseljenec. Prireditelje bo v Slovenskem domu na Pape Avenue v Torontu.

Čisti dobiček večera je namenjen slovenskemu starostnemu domu Lipa. Za vsa nadaljna pojasnila sta na razpolago:

Stane Lamovšek,  
14 Sellmar Road  
Weston, Ont. M9P 3E6  
Tel. 248-4549

Lojze Rigler,  
154 Habitant Drive  
Weston, Ont. M9M 2P3  
Tel. (416) 742-4796

brotnege »strica«, ki jim je s tujim denarjem rezal kruh, pri tem pa vselej sebi odrezal največji kos. Po njegovem zgledu in z isto vneto so njegovi nasledniki delali isto. Gradili so, kjer se je dalo in izrabljali sistem in svoje visoke položaje. Zdaj počasi prihaja čas obračunov. Ne samo financ in gospodarstva, temveč tudi moralne in politične sposobnosti posameznih partijskih funkcionarjev, ker je korupcija že segla v sam partijski vrh.

V slovenskih partijskih vrstah stvari niso dosti boljše. Sicer so z leti spoznali, da je ZKJ vseskozi imela namen »pojugslovaniti« ljudstva Jugoslavije in odpraviti narodnostne težnje posameznih republik. Prizadevali so se uveljaviti enoten jezik (pri tem bi bili Slovenci najbolj prizadeti) in so v ta namen pospeševali priseljevanje državljanov iz južnih krajev v Slovenijo. Dolgoročni načrt je bil in je še vedno, preplaviti majhno Slovenijo s priseljenci z juga in Slovence prisiliti na ta način v »novo socialistično jugoslovansko družbo«.

Zadnja leta se je v Sloveniji sicer načel odpor proti tej politiki centralistične vlade, pravega uspeha pa ne bo, dokler med Ljubljano in Beogradom ne pride do popolnega razhoda. Če bodo današnji slovenski partijski voditelji pripravljene svoje slovenstvo braniti tudi za ceno svoje marksistične ideologije in obveznosti, ki jih imajo v sklopu jugoslovanske komunistične federacije, je še upanje, da se bo naše slovenstvo ohranilo. V takem slučaju bi se morali poslužiti ustave, v kateri je rečeno in zagotovljeno, da se vsaka republika lahko loči od federacije, če je ljudstvo za to pripravljeno.

Slovenci imajo sedaj zgodovinsko priliko, da se od jugoslovanske federacije ločijo in pristopijo k Združenim Evropskim narodom in se enkrat za vselej otresejo balkanskega pečata. L. 1992 se bo zahodna Evropa tudi politično združila in svojemu skupnemu ekonomskemu trgu dala še večjo moč in potentnost. Tudi na severnoameriškem kontinentu so ZDA in Kanada na tem, da uveljavljajo »svobodno trgovanje« (ameriški senat je pogodbo potrdil, v Kanadi pa bodo federalne volitve odločile, ali bo Kanada pogodbo potrdila ali zavrnila.) To naj bi okrepilo ekonomijo severnoameriškega kontinenta kot protiutež za hitro in močno ekonomsko rast zahodne Evrope.

Nedavno smo Slovenci praznovali 70-letnico osamosvojitve izpod Avstro-Ogrske. Če bi bila takrat misel na svojo lastno državo tako živa kot je

(dalje na str. 6)

## VII. SEZNAM DAROVALCEV ZA TOLSTOJEV OBRAMBNI SKLAD

### ZDA:

Janez Turk .....	\$ 200.00
Rev. Jože Cvelbar .....	\$ 100.00
Matija Plečnik .....	\$ 100.00
Domen Zabukovec .....	\$ 50.00
Milena Pfeifer .....	\$ 50.00
N.N. — Chicago .....	\$ 50.00
Alojz Hribar .....	\$ 40.00
N.N. — Rancho Cordova .....	\$ 27.00
Frank Coffelt .....	\$ 25.00
Frank Kastigar .....	\$ 24.00
Karel Bojč .....	\$ 20.00

### V spomin na + Ivana Hočevarja so darovali:

Ani Hočevar — žena .....	\$ 100.00
Dr. Max in Meta Rak .....	\$ 100.00
Franc Dejak .....	\$ 50.00
Milko in Dragica Pust .....	\$ 50.00
Milan Zajec .....	\$ 50.00
Vera Žnidaršič .....	\$ 50.00

Skupno us \$ 1,086.00

### Kanada:

John Matasic .....	\$ 500.00
Tone Ambrožič .....	\$ 200.00
Pavla Klemčič .....	\$ 200.00
Lado Jarc .....	\$ 150.00
K. Kastelic (drugič) .....	\$ 125.00
L. Dejak .....	\$ 100.00
Martin Sterle .....	\$ 100.00
N.N. — Toronto .....	\$ 100.00
Martin Zakrajšek .....	\$ 100.00
N.N. (?) — Toronto .....	\$ 100.00
Ferdo Martinčič .....	\$ 50.00
F. Kus .....	\$ 50.00
E. Ferkul (drugič) .....	\$ 50.00
J. Jaklič .....	\$ 50.00
Pavle Štepec — Sudbury .....	\$ 50.00
Jože Kastelic st. ....	\$ 50.00
Franc Petrič .....	\$ 50.00
Anton Gorjup .....	\$ 50.00
Frank Staniša .....	\$ 50.00
L. Koželj — Quebec .....	\$ 50.00
A. Mlakar — B.C. ....	\$ 50.00
Mrs. D. Aucimer — Toronto .....	\$ 50.00
J. Prezelj .....	\$ 50.00
T. Komljanec .....	\$ 50.00
Mrs. F. Koritnik — Montreal .....	\$ 48.00
Valentin Košir .....	\$ 40.00
Jože Mihelc .....	\$ 40.00
Marija Cvetko .....	\$ 30.00
Ellie Juršič .....	\$ 30.00
F. Vižintin .....	\$ 20.00
J. Hočevar .....	\$ 20.00
D. Potočnik .....	\$ 10.00

### V spomin na + Ivana Hočevarja so darovali:

Florjan Slak .....	\$ 100.00
Frank Kozina .....	\$ 50.00
Ivan Palčič .....	\$ 50.00

### V spomin na + 3 brate in 6 bratrancev

Anica Kokelj .....	\$ 50.00
--------------------	----------

### Avstrija — Koroška:

Franc Kralj .....	\$ 170.00
-------------------	-----------

Skupno kan. \$ 3,033.00

### Dragi rojak!

Prisrčna hvala vsem, ki ste nam poslali svoje darove — nekateri že ponovno — ter tako obogatili obrambni sklad. Vse tiste, ki se še niste odzvali, lepo naprošamo, da to storite čimprej, in tako po svojih močeh podprete podvig, ki bo pred svetovno javnostjo razkril neodpušljivo dejanje angleških »kramarjev« in Titovih rabljev.

Darove lahko pošljete na sledeča naslova:

ZDA — Milan Zajec, 15703 School Ave.,  
ZDA — Cleveland, OH 44110

Kanada — Ivan Palčič, 224 Charlotte Street,  
Kanada — Hamilton, Ontario, Canada L8K 4V6

V Torontu lahko izročite svoj dar g. Otmarju Mauserju ali g. Stanetu Plešku.

Darovalca, ki je med kanadskimi darovalci označen: N.N. (?) — Toronto, in je izročil na domobranskem banketu v Torontu \$ 100 Stanetu Plešku, naprošamo, da istemu javi svoje ime, da ga objavimo v naslednjem seznamu.

### IVAN PALČIČ

Zastopnik Slovencev za Tolstojev obrambni sklad

**Ameriška Domovina je glasilo svobodomislečih Slovencev in Slovenk po vsem svetu**

Iz »Svobodne Slovenije«

## Smrt H. Macmillana, zadnjega angleškega viktorijanca

(Uvodne besede iz časopisa »Svob. Slov.«): Ta članek je avtor spisal že pred enim letom, a mu ga ljubljansko Delo ni hotelo objaviti. Kljub temu, da so dejstva že znana, ga danes priobčujemo, čeprav se z vsemi piščevimi oznakami (npr. »zmagoviti partizani«) ne strinjamo, pa tudi z namenom, da spomnimo naše bralce, da grof Nikolaj Tolstoj potrebuje naše finančne pomoči pri razkrinkovanju odgovornih za vrnitve tisočev ljudi komunističnim krvnikom.

Londonska dopisnica Dela Alja Košak je dala smrti »nega najbolj znamenitih poveljnih britanskih premierov« Harolda Macmillana v Delu (31. 12. 1986) precejšnjo publiciteto. Le ugibamo lahko, ali res samo zato, ker je »imel velike zasluge za zблиžanje z Vzdomom«?

Harold Macmillan je po mojem mnenju namreč ena od najusodnejših osebnosti iz bližnje preteklosti Slovencev. V viharjih majskih dnevih leta 1945, ko so po celi Evropi proslavljali konec strahotne morije, so si zmagovalci oziroma »zavezniki«, kakor so se radi poimenovali, začeli deliti ozemlja in ljudi.

Koroško, kamor so se pred zmagujočimi partizani, Rdečo armado in drugimi zgrinjale ogromne množice premaganec, so zasedli Angleži. Vsi so namreč upali, da bodo Angleži, ki so bili neke vrste nevtralci za to območje, z njimi ravnali prizanesljivejše, kot pa vojske in ljudstva, ki so bila z njimi neposredno konfrontirana. Mislim seveda na poražene Nemce, slovenske domobrance, ustaše, četnike, kozake ter ostale frakcije z jugoslovanskega ozemlja, ki so bežale pred srdom maščevanjem oziroma pred vso maščevalcevo logiko.

Najsrditejše boje so partizani vse do 15. maja bili predvsem z umikajočimi ustaši, ki bi ideološko in številčno pomenjali najhujšo nevarnost pravkar osvobojeni Jugoslaviji. Čeprav je od takrat poteklo že 40 let, pa še vedno ni znano pravo število pobitih in ujetih iz teh zaključnih bojev, ki so znani kot najbolj srditi in predvsem krvavi spopadi na jugoslovanskem ozemlju sploh. Vprašanje je, ali je sploh bilo kdajkoli prej v tako kratkem času zajetih in pokončanih toliko ljudi na ozemlju Jugoslavije.

Dogajanja v zvezi z vračanjem beguncev s Koroškega nazaj v Jugoslavijo so pri nas, kljub nekaterim poskusom razkritja, še vedno zavita v tančico. Če pregledamo vso isto pisanje, ki je do sedaj smelo iziti pri nas (polemika v Književnih listih jeseni 1984, nekaj tekstov zgodovinarja Dušana Bibra, Mladinina priloga Zamolčani trenutek zgo-

dovine v lanskoletni 19. številki, kratko pričevanje Zdenka Zavavlava v Borcu išt. 12, 1984, str. 757) pred dvema letoma), potem lahko ugotovimo, da so dogodki tudi v naši publicistiki v grobem že osvetljeni. V zahodni publicistiki so zadeve veliko bolj obdelane.

Delov časnikar Mitja Meršol nas je v Sobotni prilogi 6. septembra 1986 pod naslovom »Kozaki, Macmillan in Tolstoy« sramežljivo na kratko informiral, pa čeprav se to Slovencev še kako tiče, kako je Nikolaj Tolstoj v svojih knjigah, predvsem v zadnji pod naslovom Minister in pokoli, v katerih poskuša osvetliti, kaj se je poleti 1945 dogajalo na južnem Avstrijskem oziroma Koroškem, obdožil »Harold Macmillana, češ da je kot britanski parlamentarni minister pri britanskem zavezniškem štabu dal zeleno luč za izročitev izdajalcev jugoslovanskim in sovjetskim oblastem«.

Meršol pač nič ne pove o tem, kar je več ali manj dokazano, vsaj v Veliki Britaniji, da je prav Macmillan kot politični svetovalec oziroma rezidenčni minister pri zavezniškem glavnem poveljstvu za Sredozemlje, ki je bil nastanjen v Caserti, na nasvet maršala Aleksandra kot vrhovnega poveljnika med drugim povelitel 13. maja v Celovec h generalu Keightlyu, kjer se je seznanil z razmerami, ki so vladale takrat na Koroškem.

14. maja je Macmillan s svojo avtoriteto dosegel pri generalu Brianu Robertsonu, ki je bil glavni upravni častnik v zavezniškem poveljstvu v Caserti, da je dal 8. armadi oziroma generalu Keightlyu na Koroškem zapoved, da je treba »vse ugotovljene jugoslovanske državljane, ki so se vdali, in ki so služili v nemških oddelkih, razorožiti ter jih izročiti Titovim silam.« To zapoved je general Keightley v naslednjih dneh rade volje začel udejanjati, saj je s tem sebe in svoje čete razbremenil velikega »brena«.

Ōstaja vprašanje, kakšno vlogo je pri izročitvi odigral maršal Aleksander, kot nadrejeni vsem zgoraj naštetim? Britanci sami so namreč tudi njega osumili.

Znana je Churchillova odredba z dne 29. aprila, da Angleži ne bodo vračali nobenih beguncev, in da je to posebej ukazal 3. maja 8. armadi, ki je kasneje ta ukaz spretno prekršila na celi črti ter začela pod pretvezo, da jih pošilja na varno v Italijo, begunce izročati partizanom.

Kakorkoli že, angleški odločilni delež je, vsaj kar se virov tiče, skrbno zakrit, saj krivda pada le na nekatere, ki da so celo stvar svojim nadrejenim prikrili. In prav tu odigrava, kot izgleda, Harold Macmillan odločujočo vlogo.

Šele 4. junija, ko je bilo že vse končano (!), je maršal

Aleksander dal nov odlok, s katerim je razveljavil Macmillanovo samovoljno ter za evropske razmere grozljivo dovoljenje, na osnovi katerega so angleški vojaki na Koroškem predali na tisoče beguncev nazaj v Jugoslavijo, kjer so bili na različnih mestih, predvsem pa v Kočevskem Rogu, v veliki večini pobiti.

Zadnje dni decembra 1986 je torej v Sussexu v južni Angliji v visoki starosti 92 let umrl Harold Macmillan, ki je tam v daljnem letu 1945 odigral veliko vlogo v slovenski zgodovini. Danes lahko rečemo, da je posebej primer totalnega pragmatika, saj je bil prvak konservativizma na celi črti, pa čeprav bi lahko njegovo zadnje pojavljanje v javnosti v zadnjih letih, ko je začel kritizirati vladno politiko in ko je postal »vest konservativcev«, koga zavedlo. Bil je pač spreten in znan. Vse do svoje smrti ni hotel spregovoriti, vendar so stvari, kar se njegove usode vpletenosti v slovenske zadeve tiče, več ali manj znane!

Ljutomer, 3. jan. 1987

Ivo Zajdel

## Partizan nekoliko drugače

(nadaljevanje s str. 5)

važna škofa, zakaj naj bi bilo sram mene?«

Pater Cerar tudi pove, kako so njega klicali na zagovor zaradi pridiganja po misijonih in zakaj je moral predsedeti 50 dni v mariborskih zaporih (str. 135-136). Na prižnici je bil namreč povedal, da nedeljsko delo ne prinaša blagoslova.

Škoda je le, da proti koncu knjige zopet zaide v nejasnost, ki je tako značilna za prva dva dela. Govori o neki ekstazi in o sveti jezi. V resnici je šlo za preiščljeno in načrtno uničevanje poštenega slovenskega ljudstva.

To je torej moje mnenje o tej knjigi, ki ima jasne in nejasne misli in skuša opravičevati partizansko divjanje v Sloveniji.

Marija Markoš

## Kriza v SFRJ se bliža svojemu vrhuncu

(nadaljevanje s str. 5)

danes, bi se morda Jugoslaviji priključili pod drugačnimi pogoji (do svoje države pa v tistem času ne bi prišli; tudi Čehi in Slovaki so se morali združiti). Danes je položaj precej drugačen in dosti bolj realistično se da govoriti o lastni svobodni slovenski državi kot se je pred 70 leti. To, se mi zdi, bo edina rešitev za naš slovenski narod: Slovenska država v sklopu Združene Evrope. Na tej zamisli naj bi delali Slovenci doma in v emigraciji. Z božjo pomočjo bomo morda ta cilj dosegli.

Otmar Mauser

**Kanadski rojakil  
Dopisujte v Ameriško  
Domovino!**

# Prekmurski kotichek

Samostojno društvo Sv. Križ je lepo proslavilo 70-letnico svojega obstoja. Prav je, da ob tej priložnosti povemo kaj več iz zelo razgibane preteklosti tega društva. Ko sem jaz pristopila k temu društvu, je bilo staro malo več kot deset let. Že na prvi seji je bila velika udeležba članstva. Vse je bilo mlado in živahno. Članarina je bila samo en dolar na mesec za člane od 16 do 40 let. Za ta mesečni assessment smo bili zavarovani \$500.00 smrtnine, za bolniško podporo en dolar na dan v času bolezni. Skoraj vsi Prekmurci smo bili pri tem društvu včlanjeni, le nekaj jih je izostalo zaradi osebnih vzrokov. Vse je takrat klicalo: Svoji k svojim!

Društvo je bilo ves čas zelo agilno. Vsako leto je prirejalo piknike in veselice. Na pomlad in v jeseni je bila veselica, redne mesečne seje so se vršile vedno ob veliki udeležbi. Vse je bilo na nogah in imeli so lepe uspehe. Vsi so radi pomagali in vsem je bilo v čast in zadoščenje, kadar smo napravili dober dobiček. Šparali so in društvo je finančno lepo napredovalo. To nam je bilo vsem v ponos.

Pred leti so imeli tudi poseben odbor za bolnike. Ti so morali vsak teden vsakega bolnika obiskati in podati točno poročilo o bolnikovem zdravstvenem stanju. Ob velikonočnem času so tudi skrbeli, da je vsak član opravil sveto spoved. Nikdar niso prekinili skupnega sv. obhajila ob velikonočnem času. V tem oziru zaslužijo vso čast in priznanje.

Vedno so skrbeli za dostojen pogreb za vsakega člana. Šteli so si v dolžnost, da vsak član izkaže mrtvemu bratu zasluženost čast in spoštovanje.

Kakor pri vseh drugih društvih je tudi društvo Sv. Križ moralo nekatere stvari spremeniti. Opustili so veselice in piknike, zato so pa povišali letno članarino na \$15. Tudi bolniško podporo so opustili, zvišali so pa smrtnino od \$500 na \$800. Namesto veselice pa že več let pogostijo vse svoje članstvo s kosilom in brezplačno zabavo. Letos so celo povabili vse žene in moške svojega članstva, četudi niso člani društva. Vsem so postreli zelo lepo, vsi smo uživali prijetno domačo družbo.

Kljub temu, da še tu in tam kak mlad član pristopi, se število članstva zmanjšuje. Sedaj imamo samo 178 članov. Leta 1968 je društvo doseglo višek, takrat je doseglo 290 članov. Pravijo, da ima društvo letos 6 članov, ki so stari 90 let. Najstarejša med vsemi je Mary Balažič iz Broadview, ki je dočakala 98 let. Potem je Helen Ross, Michigan, stara 94 let, Katarina Zver, 93 let in Mary Gyura 92 let. Žal, za druge ne vem imena. Vsem čestitamo k izredno visokim letom. Vsi pri društvu Sv. Križa od srca želimo, da bi naši po starosti častitljivi člani ali članice dočakali 100-letnico.

»Prekmurski kotichek« izhaja redno v Glasilu KSKJ. Več naših naročnikov je naprosilo, ali bi mogli ob priliki to publiko objavljati tudi v Ameriški domovini.

## VINSKA TRGATEV

Tudi letošnja vinska trgatev je bila nepozaben dan, ki bo z velikimi črkami zapisani v zgodovini Prekmurje Social Club. Že zadnjih par let je odbor omenjenega kluba naročil muziko "Vesele Iskre" iz Toronto, Can. Letos sta s temi muzikanti prišla kar dva polna avtobusa veselih gostov. Ne vem, kdo bi mogel te "Vesele Iskre" prekositi v muziki. So res nekaj izrednega, vsi smo občudovali njih spretnost v muziki. Vsem smo tudi hvaležni za njih obisk. Pristrčno nam je bilo se ponovno z njimi sestati in obnoviti staro prijateljstvo ali začeti novo. To združenje je bilo zopet za vse nas pristrčen prijateljskih dogodek. Upamo, da bo to še raslo iz leta v leto in da nas bo s temi vzgledi posnemal tudi mlajši rod. Vse je bilo zelo veselo in židane volje kot redko kdaj.

Ti prijatelji iz Kanade so nas tudi prosili, da bi ob tem času radi poromali še k Mariji Pomagaj na ameriško Brezje. V Kanadi je bil tisti ponedeljek zahvalni dan, zato ni bilo sile za nagel povratek. Mi vsi pa smo tudi bili veseli da so lahko malo dalj časa ostali med nami. Tako se je ponovno napolnila cerkva v Lemontu. Sv. mašo so ob 12. uri opoldne darovali pater Bernardin, ki so nam podali tudi lepo pridigo. Vse to in krasno petje nas je duhovno poživiljalo. Ob koncu je še zadonela naša krasna pesem "Marija, nebeška Kraljica in celega sveta Gospa".

Za kosilo smo se zbrali v Baragovem domu, ki smo ga skoraj vsega napolnili. Molili smo za stolni blagoslov in dobra ter zadostna hrana nam je vsem zelo teknila. Po kosilu je še sledil kratek in primeren program. Predsednik Prekmurje Social Club-a je vse navzoče lepo pozdravil ter povabil k besedi še patra Vendelina in par drugih. Vsi so poudarjali, kaj pomenijo takšni sestanki ali združenja za našo skupnost in narodnost. Ali bi si mogli predstavljati kaj lepšega kot se zbrati pri Mariji Pomagaj na ameriških Brezjah? Marija nas je gotovo bila vesela in nam bo pomagala voditi naš čolnič življenja po pravi poti, da bomo še nadalje ohranjali naš materin jezik in medsebojno prijateljstvo v Ameriki in Kanadi in nas bodo v teh ozirih posnemali tudi drugi.

Vse je hitro minilo in že smo morali ven h križevem potu. Zunaj nas je pozdravilo zlato, toplo sonce. Drevje nad nami je prijetno šumljalo, poneslo našo molitev in pesem daleč naokrog in gotovo tudi pred Vsemogočnega. Vsi smo se zahvaljevali in prosili za več takšnih dnevo.

Po križevem potu smo se ponovno zbrali v Baragovem domu. Pogovarjali smo se in prepevali ter se veselili pozno v noč. Poslovili smo se od kanadskih prijateljev in si voščili na skorajšnjo svidenje. Prekmurje Social Club se vsem pristrčno zahvaljuje, ki ste na kakršen koli način pripomogli do teh dveh lepih dnevo. Bog plačaj vsem in Bog vas vse živi! Ne bomo pozabili vašega obiska.

## NAŠI BOLNIKI

Že dolgo časa se nahaja v bolnišnici nam vsem dobro poznana Mary Balažič, nekdanja tajnica društva sv. Križ. Pred kratkim pa je moral v bolnišnico resno bolni Bolti Kelenc. Mary in Martin Gyura pa sta se pred kratkim vrnila iz bolnišnice.

Vse zgoraj omenjene pa tudi druge bolnike priporočamo v toplo molitev.

## PREKMURSKI DAN V KANADI

Pravkar smo prejeli novico iz Toronto, Can. da tam pripravljajo prvi Prekmurski dan in sicer v nedeljo, 30. oktobra. To bo v spomin Miklušu Kuzmiču, zaslužnemu prekmurskemu duhovniku ob 250-letnici njegovega rojstva. Mikluš Kuzmič je bil goreč in izvrsten duhovnik. Zvesto je skrbel za svoj narod. Bil je med prvimi, ki je začel pisati slovenske knjige v pravem prekmurskem narečju. Vsestransko je skrbel za vzgojo in pouk za moško in žensko mladino. Vneto se je boril za svoj narod. Oblikoval je tedanjo družbo in dvigal njeno mladino. Boril se je za pravice slovenskega naroda v Prekmurju in pomagal, da je ljudstvo ostalo verno, pošteno in delavno.

Prav je, če počastimo naše velike može, se jih spominjamo in se ravnamo po njih vzgledu. Pristrčno čestitamo torontskim Prekmurcem-Slovincem za tako lepo zamisel. Želimo jim veliko uspeha pri tem krasnem programu. V duhu bomo žnjimi združeni. Če pa bo kdo izmed nas v tistem času v Torontu, pa bo res lepo, če se bo udeležil tega Prekmurskega dneva.

## V BLAG SPOMIN

V Ontario, Calif., je v Bogu zaspal 86 let stari Father Franc Horvat. Pogreb je bil iz cerkve Presv. Srca Jezusovega v Etiwanda, Calif. Father Horvat je pred leti postavil te cerkev in ravno tako tudi šolo zraven cerkve, ki jo je imenoval Slomškova šola. Father Horvat je tudi bil sorodnik pomožnega škofa v Mariboru dr. J. Smeja.

Pred kratkim je v Toronto, Can., umrl Theodor Lebar v starosti 76 let. Zadnjih 30 let je živel v Torontu, Can, bil je dobro poznan mnogim našim rojakom. Zapušča žalujčo ženo, 12 pridnih otrok, od teh je bil samo eden rojen v Kanadi. Ves čas je v Torontu oskrboval Senior Citizens hišo.

Dragi Teodor, pred dobrim letom smo se srečali v Kanadi. Niti od daleč nismo pričakovali, da Te bo že letos krila kanadska zemlja. Vsem Tvojim dragim naše iskreno sožalje!

Gizella Hozian



# KOLENDAR PRIREDITEV

## NOVEMBER

6. — Slovensko ameriški kulturni svet priredi »Slovenski večer« v SND na St. Clair Ave. Počaščen bo sodnik August Pryatel.

12. — Pevski zbor Jadran priredi jesenski koncert, združen z večerjo in plesom, v SND na Waterloo Rd. Igra Joey Tom-sick orkester.

12. — Belokranjski klub priredi martinovanje v SND na St. Clair Ave. Pričetek ob 6.30 zv. Igra Tony Klepec orkester.

13. — Slov. mladinski zbor Kr. 2 SNPJ praznuje 50-letnico s prireditvijo v SDD na Recher Ave.

20. — Klub graduantov šole sv. Vida priredi kosilo. Ob 12.30 bo sv. maša v cerkvi, ob 1.30 kosilo v avditoriju.

25. — Slovenski dom na Holmes Ave. priredi Zahvalni dan večerjo. Igra Johnny Vadal orkester.

## O, da zmerom bi bil oktober

(nadaljevanje s str. 4)

V zadnjem kroniškem zapisu sem govoril o dveh dogajanjih, ki bosta kar hkrati, in to je bilo: na misijonsko nedeljo misijonska prireditev njujorškega krožka za podpiranje slovenskih misijonarjev po svetu, in cerkveno zlatoporočno slavje Frančiške in Janeza Ravnikarja.

Naravno oboje je bilo za naše ljudi privlačno, da so tudi na to četrto oktobrsko nedeljo prišli v domačo cerkev in jo zasedli ter zares napolnili dvorano in ostali v njej tudi, ko za mizami ni bilo več prostora zanje. Povzeli so navado ameriških »parties«.

Sklic za ta dan je bil dvojen. Zato je bilo sporazumno vse v dvoje. Postrežba in program. Program zlatoporočencem je bil družinski. Pela je vnukinja in hčerka Marinka. Še nikdar se ni tako emocionalno in dovršeno zapela Avsenikovo popevko: Slovenija, kje so lepote tvoje«. O veliko jih ima, a najlepša in najsvetejša od vseh nam mora biti — materina beseda! In to Ravnikarjevi otroci, in nekaj njihov vnukov, še dobro obvladajo. Od petih otrok so se trije rodili že v Ameriki.

Marinka je lepo podala družinski življenjski oris. Rekla je, da je devetletna začela nastopati v tej dvorani, ki je zanjjo postala domovina...

In zares, samo s takšnim čutenjem v srcih in dušah naših mladih bo sv. Ciril na Osmi še ostal slovenski, in za menoj bo še lahko kronist, ki bo pisal o tej cerkvi in o živi slovenski srenji na Njujorškem...

Tone Osovnik

## DECEMBER

4. — Pevski zbor Glasbena Matica priredi koncert v SND na St. Clair Ave. Pričetek ob 2h pop. Po koncertu večerja in ples. Igra Don Slogar orkester.

4. — Slov. šola pri Sv. Vidu priredi miklavževanje v farni dvorani. Pričetek ob 3h pop.

4. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi Miklavževanje.

9. — Slovensko ameriški kulturni svet prireja srečanje s škofom Pevcem na seminišču Borromeo.

## — 1989 —

## FEBRUAR

26. — Slov. šola pri Sv. Vidu postreže s kosilom v farni dvorani. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

## JUNI

25. — Piknik ohijske KSKJ federacije na farmi sv. Jožefa na White Rd., Willoughby Hills, O. Igrajo »Button Box Players«.

## Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

Krajnc, članica ABZ št. 169. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. jutri, v sredo, v cerkev sv. Viljema dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Lakeview.

Louis Krane

Umrli je Louis Krane (Krapenc), vdovec po Emmi, roj. Cavdek, oče Edwarda, Stanleya in Richarda, 7-krat stari oče, 11-krat prastari oče. Pogreb je bil včeraj, 31. okt., iz Želetovega zavoda na E. 152 St. v cerkev Marije Vnebovzete in od tam na pokopališče Vernih duš.

## MALI OGLASI

For Rent

4 rooms, up. St. Vitus area. Call 431-8998.

(81-84)

Hiše barvamo zunanaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK Pokličite 423-4444

(x)

For Rent

Maple Hts. Dunham & Rockside. Two 1 bdrm. apts. Ready to occupy. For more information call 261-4423.

(78-85)

For Rent

Upstairs. 5 rooms. Lake Shore Blvd. Euclid. Near Holy Cross Church. Seniors preferred. 486-7098.

(75-78)

# Amerika in Amerikanci

Rev. J.M. Trunk

**Klopčič Luka, Rev.**, je bil rojen dne 4. oktobra 1880 v Železnikih na Gorenjskem. Študiral je v Ljubljani gimnazijo in večino teologije. V Ameriko je prišel s č.g. Solncem meseca avgusta 1903, kjer je vstopil v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn., in dovršil svoje bogoslovske študije.

Dne 4. aprila 1904 je bil v Marquette posvečen v mašnika. Šest dni pozneje je imel novo mašo v slovenski cerkvi sv. Jožefa v Calumetu, nakar ga je škof imenoval za župnika iste župnije, ki jo vodi še zdaj. Dovršil je ondotno krasno cerkev, ki je zidana iz rezanega kamna.

**Knafelc Josip, Rev.**, je dovršil bogoslovske študije v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn. Zdaj je v kraju St. Antonio, Tex.

**Kofalt Marko** je javen notar in trgovec v Steeltonu, Pa.

**Komp Matija** je ugleden rojak v La Salle, Ill.

**Kompare Josip, Rev.**, je deloval dolga leta na Primorskem, kjer je bil tudi deželni poslanec. Prišedši v Ameriko je ustanovil slovensko župnijo sv. Družine v Kansas Cityu, Kans. Tam je postavil cerkev, društveno dvorano in kupil župnišče. Začetkom leta 1910 se je podal v St. Louis, Mo., kjer deluje kot župnik hrvaške cerkve sv. Jožefa.

**Košmerl Francis S., Rev., D.D.**, se je rodil dne 22. julija 1864 na Jesenicah na Gorenjskem. V Ameriki je od 1. septembra 1883. Po dovršenih študijah je bil 15. novembra 1890 v St. Paulu, Minn., posvečen. Nato je najprej služil kot duhovni pomočnik pri stolnici v Duluthu, Minn., kjer je leta 1891 ustanovil nemško faro sv. Antona Pad. in jo kot župnik oskrboval do leta 1906. Postavil je lepo cerkev, šolo in župnišče. Spada v škofijo Duluth, a je zadnjih šest let z dovoljenjem svojega škofa odsoten.

**Kozjan Mary** je učiteljica v Steeltonu, Pa.

**Kraker John, Rev.**, je bil rojen v Semiču na Dolenjskem dne 24. aprila 1875. Ordiniran je bil v Marquette od škofa Vrtina dne 25. oktobra 1897. Nato je bil kaplan v stolnici v Marquette do konca aprila

**Ameriška Domovina  
druži Slovence  
po vsem svetu!**

1899. Potem je postal župnik in deloval do začetka novembra 1899 v Vulcanu, do konca julija 1901 v Bessemeru, do začetka novembra 1904 v Iron Mountainu, do l. 1908 v Munsingu, od tedaj pa v kraju Hermannsville, kjer deluje še zdaj. Vsem tem krajem je pridelnih po več ali manj misijonov, ki jih je oskrboval poleg svoje župnije; tako je npr. iz Munsinga upravljal misijon Wetmore in misijonske postaje Au Train, Dearton in White.

**Kral M.** je posestnik hotela in ugleden rojak v Jolietu, Ill.

**Kramaršič S.** je javen notar v mestu La Salle, Ill.

**Lavtižar, Lovrenc, Rev.**, misijonar, se je rodil dne 11. decembra 1820 v Srednjem Vrhu pri Kranjski gori od preprostih, a pridnih staršev. Sredi veličastne gorske prirode se je razvil v krepkega dečka. Dovršivši gimnazijo v Ljubljani je vstopil l. 1842 v bogoslovje ter bil dne 3. avgusta 1845 po škofu Wolfu posvečen v mašnika. Služboval je v Trebnjah, domovini Baragovi, od l. 1851 pa je bil na Dobravi, pri romarski cerkvi; izredno goreče je deloval, da je bil daleč naokoli znan kot »sveti« gospod.

Ko je prišel l. 1854 škof Baraga iskat pomočnikov za svoj novi vikariat, se mu je pridružil tudi Lavtižar. Dne 10. maja 1854 se je poslovil od domovine in po 44-dnevni vožnji na jadrnici dne 14. julija 1854 prišel v New York. Dospel v Michigan se je v Sault Ste. Marie učil angleščine, nakar ga je Baraga poslal v La Croix k misijonarju Mraku, da se nauči indijansčine.

Spomladi 1855 se je Mrak podal v Eagle Harbor, in »goreči in neutrudljivi Lavtižar«, kakor ga imenuje škofovo letno poročilo, je prevzel sam delo tu kakor na postajah Beaver Island in Middletown. Da Indijance za stalno preskrbi, naprosi oo. frančiškane, naj prevzamejo La Croix, sam pa se poda v težavnejši delokrog Arbre Croche, zdaj Harbor Springs.

Po odhodu misijonskega župnika je Lavtižar sam oskrboval Arbre Croche, Sheboygan in Agaming do sredi leta 1858. Pirc pravi o njegovem delovanju: »Storil je veliko dobrega in si pridobil najlepše hvalevredno spričevalo pobožnosti in mnogih zaslug v čednostih«, ali pesniško:

*»Storil je dobrot čez mero,  
ljubljen, čistan bil močno,  
z'lo razširjal sveto vero,  
živel sam je prav sveto.«*

Med tem je slišal o paganih v Minnesoti, kjer je deloval naš Pirc. Ker so bili Indijanci v Michiganu že izpreobrnjeni, se je ponudil Pircu za pomočnika pri divjih Očipvejcih. Škof Baraga je Lavtižarja le nerad izgubil, a mu končno dovolil, da vstopi v škofijo St. Paul, Minn.

Koncem junija 1858 se poda Lavtižar v Milwaukee, po novi železnici v Prairie du Chien in po Missisipijski v St. Paul, odtod na vozu (stage) v 160 milj oddaljeni Crow Wing, kjer ga je Pirc sprejel »kot božji dar«. Goreča apostola sta takoj pričela z načrti za bodočnost. Odločila sta se za novo postajo sredi paganov ob Rdečem jezeru. Pirc ni imel niti centa, Lavtižarju je k sreči od pota ostalo še 80 dolarjev, s katerimi sta nakupila šotore, živež ter opravilo zase in za indijanske vodnike.

Vijugasta pot preko jezer, močvirij in gričev je bila dolga najmanj 200 milj, polna raznovrstnih težav. Vse sta premagala. »V srcu in duhu enih misli,« piše Pirc, »močna in srčna sva l. avgusta odrinila med petjem indijanskih pesmi v apostolski ubožnost peš iz Crow Winga izpreobračat Indijance. Po tridnevnem trudopolnem, a veselem potovanju sva prišla do Pijavčjega jezera (Leech Lake), kjer je še nad 1400 divjakov čakalo na klic k sv. veri. Ostala sva pri njih osem dni; pridigovala sva jim zaporedoma in ozdravljala bolnike z mojimi homeopatičnimi zdravili. Radi so naju poslušali in veliko jih je nama podalo roko, da hočejo sprejeti sv. vero. Njih divjaški poglavarji so nama obetali pomagati, ako bi hotela ostati pri njih in ustanoviti katoliški misijon. Obljubila sva jim to za poznejši čas.«

Potovala sta še 4 dni in 14. avgusta 1858 dospela na Red Lake, kjer sta na Veliko Gospojnico prvič opravila sv. mašo. Tu sta naletela tudi na nekaj napolindijanskih družin, ki jih je bil pred 20 leti krstil škof Baraga, ki pa niso vedeli ničesar več o veri. Takoj sta jih poučila in se lotila tudi Indijancev, kakor poje Pirc:

*...prijazno jih učila  
drug za drugim dan na dan  
in molitve jim molila,  
ki jih moli vsak kristjan.*

Tako sta položila temelj novemu misijonu. Čez šest tednov se je Pirc moral vrniti v Crow Wing. Lavtižar se je nastanil pri napol Indijancu Pierrish, njegovo kočjo uredil za kapelico, poučeval mladino in pridigoval odrastlim. Takoj si je pridobil sreča vseh, da se mu je obetal velik uspeh.

Žal, da se je pričeto delo kmalu in žalostno končalo.

Bilo je 3. decembra 1858, ko mu naznanijo, da je onstran zamrznjenega jezera nekaj Indijancev, ki ga želijo videti. Goreči misijonar se takoj poda na pot. Jutro je bilo lepo in mož niti ni slutil, da bi mu utegnila pretiti kaka nevarnost.

Podelivši Indijancem tolažila sv. vere se hoče vrniti po isti poti, da si se je že zmrabilo in se je vreme izpreobrnilo. Na potu ga zasači silen snežen metež in neprozorna tema ga obdaja. Vihar minnesotskih planjav mu bije sneg in sodro v obraz, da ne ve več, kam gre. Ker je bil mož le lahko oblečen, mu tavajočemu po jezerski ravnini ozebejo in otrpnejo noge, da ne more več hoditi. Nekaj časa še leze in se plazi po ledu in snegu, končno podleže neznošnemu mrazu.

Kakor sv. Frančišek Ks. je tudi naš Lavtižar umrl siromašen in zapuščen brez vsake vidne tolažbe ob zadnji uri. Umril je kakor vojak na bojišču. Z njim je ugasnila ena najsvetlejših zvezd na slovensko-amerikanskem misijonskem obzorju.

Ko so drugo jutro Indijanci našli zamrznjenega svojega očeta, se jih je lotila globoka žalost. Morda niso vedeli, kaj se pravi zapustiti domovino, odpovedati se vsem udobnostim in oditi k njim v samotne, divje kraje, a slutili so, da so izgubili pastirja, ki jim je želel posvetiti vse življenje.

Takoj sklenejo obvestiti o žalostnem dogodku Pirca, ki nemudoma odredi, da naj se truplo prepelje v Crow Wing. Vrnivši se položijo Indijanci truplo v preprosto rakev, jo denejo na sani, vprežejo tolpo psov in se podajo v mrtvaškem sprevodu 200 milj daleč! O božiču dospejo v Crow Wing.

Za 83-letnega Pirca je bil to hud udarec, a tolažil se je, kakor sam pravi, »da se čista duša pokojnikova sveti v nebesih in od tam prosi za nas slabe misijonarje in naše divjake.« Pogreb se je vršil dne 26. decembra 1858.

»Ne le v njegovem misijonu ob

Rdečem jezeru,« piše Pirc, »so žalovali kristjani in divjaki za svojim ljubim pastirjem, tudi v Crow Wingu je njegov pokop napravil veliko žalovanje med kristjani, ki so še dobro pomnili njegovih lepih pridig pretečenega poletja. Meni pa je njegova nepričakovana izguba nepovračljiva in mi dela najsilnejšo žalost, dasiravno je srečno umrl; vedno mi bode ostal v živem spominu. Na grob svojega nepozabnega ljubljence sem postavil bel križ, ki je sicer lesen, a lepo izrezan in blagoslovljen ter z mojimi solzami poškopljeno, dokler ne bodem mogel napraviti njegovi časti primernega nagrobnega kamena v vedni spomin svojemu misijonskemu tovarišu.« Za spomenik mu je starček zložil tudi dolgo pesem, v kateri opisuje njegovo življenje, njegove plemenite lastnosti in velike čednosti.

Nameravani nagrobni kamen Lavtižarju ni bil nikoli postavljen, in še tisti mali leseni križ, ki je bil zasajen na njegov grob, da kaže mesto, kjer je bil zvesti vojščak Kristusov položen k zadnjemu počitku, je kmalu uničil ogenj. Trava je prerastla sveto gomilo in je bila nevarnost, da se za vedno pozabi. Vedelo je zanjo le nekaj njegovih zvestih prijateljev, med njimi škof Jakob Trobec, monsignor Jožef Buh, in drugi. Ti so često izražali željo, da bi se svetinje Lavtižarjeve prenesle na kako dostojnejše mesto in da bi se mesto zaznamovalo s primernim grobnim spomenikom.

Ta želja se jim je naposled, po 34 letih, uresničila, ko je škof duluthski McGolrick dal Lavtižarjeve ostanke izkopati in jih dne 22. septembra 1892 slovesno pokopati na katoliškem pokopališču v Duluthu. Škof Trobec je imel krasno propoved. (To propoved je dne 30. septembra 1892 objavil list »Northwestern Chronicle«.) Tu čakajo zdaj Lavtižarjevi zemeljski ostanke vstajenja dan.

(Nap. Rev. J.L. Zaplotnik)  
(Nadaljevanje prihodnji torek)

**ELECT**

**Elaine J.**

**Chimo**

**Democrat**

**JUVENILE COURT JUDGE**

TERM COMMENCING 1/2/89

- Graduate of Notre Dame Academy
- Graduate of Flora Stone Mather College of CWRU
- Graduate Cleveland Marshall College of Law
- 18 YEARS OF EXPERIENCE IN THE JUVENILE COURT  
Probation Officer, Legal Advisor, Referee 1959-1970
- Private Practice of Law 1970-1980
- Director of Cuyahoga County  
Child Support Services 1980 - Present
- Married to Leo G. Chimo, 2 Sons - Leo & Mark

**Endorsed by:**

**Polish Americans, Inc.  
The Cosmopolitan Democratic League  
Sun Newspapers  
AFL-CIO  
UAW**

Paid for by Chimo for Judge Committee, Anthony Conway, Chimo  
22788 Vine Ct., Rocky River, O., 44116



**Grdina Pogrebni Zavod**

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300  
1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 85 let